شاه شجاع او ببرک

د تاریخ په تله کې

حالبه مقایسه او عجیب مشابهت

لیکوال: حبیب الله رفیع (۱۳۶۴)

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

«شاه شجاع» او «ببرک»

د

تاریخ په تله کې

(جالبه مقایسه او عجیب مشابهت)

لیکوال

حبیب الله رفیع

۱۳۶۴/۱۹۸۵

یوسفي بک ایجنسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب نوم :ــــــ شاه شجاع او ببرک شا

لیکوال : ـــــــ حبیب الله رفیع

د پښتی طرح : محمد روحانی میمنی

خطاط : ـــــ شاه محمود پتنک

ناشر : ـــــ امان کتاب

د خپرولو نومره : ـــــــ (۱۴)

د چاپ کال : ـــــــ
ه‍ ش ۱۳۶۴
ه‍ ق ۱۴۰۶
۱۹۸۵ ع

د چاپ شمیر: ـــــــ ۵۰۰ ټوکه

بیه : ۶ روپۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترون

د هغو ټولو سپېڅلو شهیدانو

په نوم

چې په دې یوه نیمه پیړی کې یې

له انګریزانو او روسانو سره

مقدس جهاد کړی دی

ح ، رفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

سرلیک	مخ
سریزه	۶
لومړۍ برخه:	
له شاه شجاع نه تر ببرک شاپوري	۹
دوهمه برخه:	
د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې	۱۹
لومړۍ پاڼه: د انګریزانو لومړی تېری او د افغانانو ملي پاڅون	۲۱
دوهمه پاڼه: د روسانو لومړی تېری او د افغانانو ملي پاڅون	۳۶
دریمه برخه:	
د بالاحصار ننداره	۴۹
ضمیمه	۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دنیا یا مه

د فرعونیانو د

عظمت ته دي

سرونو سلسله

سلسله

سجدې لګوي

ډېرې راځي

له سکندره تر چنګېزه انګرېز او روس پورې

ستا از موږ بنت ته د سرونو سلسلې دي راځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

تاریخ د ملتونو قدنما او حقیقت نما هنداره ده، دا هنداره پېښې ثبتوي او څېړي لکه څنګه چې دي هماغسې ښيي؛ تاریخ څوک بدلولی او غولولی نشي؛ همدا سبب دی چې د تاریخ قضاوت قاطع او پرېکړه دی، نه په چا رحم کوي او نه له چا سره ظلم.

تاریخي ملتونه د خپل تاریخ له کتنو نه درس اخلي، د خپل پروت په غېږه کې د خپل نن پل پورته کوي او د سبا په لور په ځغه او ښاغلې لاره یون کوي.

د افغانستان د تاریخي ملت تاریخ همدا سې یو زوړ او له پندونو او درسونو ډک تاریخ دی، دلته ډېر ښکرور او زوروَر راغلي ځینې ضعیف النفس او ځان پلوري کسان یې موندلي خو د ټول ملت احساسات یا لاندې کول یې له وس نه وتلي او د افغاني تاریخ د ناموس خلاف وه او ده او په پای کې یې شرمېدلې ماتې حتمي وه او ده.

د پردو د تېریو په مقابل کې زموږ د ملت ثابت دریځ زموږ د تاریخ په اوږدو کې ډېرې ورته پېښې زېږولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ډېرو بېلا بېلو ټپریو سیر او د پیل او پای ټکي یې سره غوټه کړي دي.

یو له دې مشابهتونو څخه پر افغانستان باندې یو نیم سل کاله څخه د انګرېزانو د لومړي تېري داستان او جریان دی چې پر افغانستان باندې د روسانو له خوا ن تېري سره ډېر ورته والی او مشابهت اړخونه لري، موږ په دې رساله کې همدا مشابهت څېړلی او یوه جالبه مقایسه ترې جوړه شوې ده.

دا اثر درې برخې لري: په لومړۍ برخه کې په نولسمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د انګرېزانو د لومړي تېري او په شلمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د روسانو د لومړني تېري یوه لنډه پرتلنه او مقایسه ده چې یو ځانګړی مطلب دی مقدمه - بحث او نتیجه لري، په دوهمه برخه کې په هغه دوو تېریو باندې په دوو بحثونو کې مفصله څېړنه ده چې په دې توګه لومړۍ برخه ددې برخې له پاره د ننوتلو او مدخل بڼه غوره کوي، درېیمه برخه بیا هم په هغه موضوع لیکل شوې او ددې اوږده بحث یوه ادبي نتیجه‌ګیري یې بللای شو.

موږ د تاریخ دا جالبه مقایسه او عجیب مشابهت په دې وخت کې چې له وحشي روسانو سره زموږ مقدس جهاد په بشپړ قوت او د لوی خدای جل جلاله په مرسته په بري روان دی، د لوستونکو مخې ته بدو او د تاریخ د تېر مسیر په بناء د روسانو په محتومه ماته حکم کوو او خپلو درنو هېوادوالو او مجاهدینو ته دا وریادول غواړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې باید له تاریخ نه درس واخلي او د خپل وحشي دښمن د ماتولو له پاره له هغو لارو، چارو، ایثار، فداکارۍ او لویو بېلتونو نه کار واخلي چې د دوی پلرونو د انګرېزانو د تېري په وخت کې کارترې اخیستی وو.

تر دې لنډې یادونې وروسته هو ددې کوچنۍ رسالې لوستلو ته رابولو او د روسانو د بشپړې ماتې په هیله دا سرېزه سره رانغاړو او په موضوع پیل کوو.

په مینه

ح، رفیع

پېښور، کوزتاکال

۱۳۶۳/۹/۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی برخه:

له «شاه شجاع» نه تر «پیرک شاه» پورې

پنځوس زره انګریزي پوځ وړپسې وه، «شاه شجاع» بریت تاوول سپر د دفاع وو
خو یو لک خرسان ترځه «پیرک» تر شاه ته
دا دی ځکه «پیرک شاه» هم «شاه شجاع» وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ نه وایو چې تاریخ تکرارېږي خوله دی نه هم باید سترګې پټې نه کړای شي چې تاریخي هېوادونه د هغو پخوسیندونو تل اوتلپاتې ته ورته دي چې د پېړیو په پوړیو کې روانې او به په خپل قالب کې اچوي ، تاریخي پېښې قالب بندي کوي او خپل ځانګړی اثر وربخښي؛ له دې ډول هېوادو څخه افغانستان یو تاریخي او تاریخ جوړونکی هېواد دی چې تمدن یې له تاریخ سره غبرګ رانښلېدلی او د شروندانه پخوس زړه کلنې تنبې نښانې یې په لاس کې دي . دا هېواد د پېړیو په اوږدو کې د راز - راز تېری کوونکو او اشغالګرانو تر یرغل لاندې راغلی دی خو د دې هېواد مسلمانو او مېړنیو زامنو دا تول تېري شنډ کړي او یرغلګر یې په خپلو وینو لړلي دي .

لیرې نه ځو د موضوع د روښانتیا په پاره پر افغانستان باندې د وخت د لوی بنکیلاکګر قوت انګرېز لومړی تجاوز او د دې وخت د لوی یرغلګر قوت روس لومړی تېری سره پرتله کوو ، سره له دې چې د دې دوو تېریو زماني فاصله د یوې نیمې پېړۍ شا وخوا ده خو ورته والی یې ډېر سره زیات او د توجه وړ دی :

انګرېزانو په ۱۸۳۹ع کال کې پوره ۱۴۵ کاله وړاندې له خپل تر پخوس زره زیات لښکر سره د هېواد له ختیځ او جنوب ختیځ لورې څخه د « شاه شجاع » په نامه د یوه فراري سړي د حمایت په پلمه زموږ په هېواد راننوتل ، د انګرېزانو د تېري منطق دا و چې موږ « شاه شجاع » پر خپل هېواد وتخت کښېنوو او د حالاتو تر کابو کېدو وروسته به بېرته خپل هېواد ته ستنېږو . دا لښکر په ټولو عصري وسایلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نظامي تجهيزاتو سنبال ئې چې لنډيزې دادی:

«د بنګال د ویژن د جنرال کاټن په قوماندانۍ ۹۵۰۰ تنه، د بمبۍ دویژن د سرجان کين په قوماندانۍ ۵۶۰۰ تنه، د جنرال دنکن زیرمه شوی لښکر ۴۲۵۰ تنه، د بمبۍ زیرمه شوی لښکر ۳۰۰۰ تنه، د شاه شجاع لښکر ۶۰۰۰ تنه، ددې د زوی تیمورشاه لښکر ۴۸۰۰ تنه، د پنجاب د سکهانو مرستی مسلمان لښکر ۶۰۰۰ تنه، د سکهانو قوت الظهر ۱۵۰۰۰ تنه، چې ټول یې ۸۰ توپونه، ۹۴۰ تنه توپچیان او ۵۹۰ تنه مهندسین درلودل، داټول عسکر ۵۴۱۵۰ تنو ته رسیدل چې ۱۲۰۰۰ تنه یې دلوازمو کارکوونکی او ۳۰۰۰۰ سره یې بار وړونکي اوښان درلودل، هر جګړن انګرېز یوه ګډه درلوده، هر فیل دوه مهتران او هر لښکر دوه سقاوان درلودل او لس بار وړونکي اوښان؛ هر آس یو مهتر درلود، د هرو شپاړسو تنو عسکرو یو آشپز او د هرو دریو اوښانو یو ښاروان ؤ؛ زرګري، نانبایان، قصابان، خیمه وهونکي، کسبګر او خرخوونکي هم پردې «مجلل» لښکر ورزیاتېدل؛ اما انګرېزي افسرانو هریوه افسر لس اوښان، یوه ګاو میښی ریږه، پنځه د سپرلۍ آسونه، دوه یابوګان او تقریباً شلو ییشت تنه کارکوونکي او خدمتګاران درلودل، ورو سته انګرېزي میرمنې هم له یو ښهر میندګو او هر یو او تخت روانونو سره په زیات تجمل سره د افغانستان میلمستون ته راننوتلی. د افغانستان پرلاره باندې ددې «مجلل» اردو تېرېدل لکه د ملخانو سیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې وُ چې د هېواد په کليو او ښارونو ړالوېدل او خوارۀ واښه او مېوې يې په خپله مخه کې له منځه وړل .» (افغانستان د ژمسير تاريخ ، د ارواښاد غبار تأليف ، ۵۲۳ مخ .) .

هدارنګه روسانو په ۱۹۷۹ ع کال کې له خپل سل زره ځمکني لښکر سره د افغانستان له شمالي او شمال لوېديځ لوري څخه د خپل يوه فرارې څېره خور ببرک ترارمل د حمايت په پلمه زموږ په وطن راتوی شول ، د روسانو ديري منطق هم داوُ چې موږ ببرک د کابل پر تخت کښېنوو او د وضعې ترارامه ورروسته زموږ لښکر بېرته زموږ هېواد ته ستنيږي ، دې لښکر مکمل عصري تجهيزات درلودل او په دې ډېري کې هوايي تېری هم له دې کبله چې په دې يونيم سل کلن زمانې واټن کې الوتکه اختراع شوې او پراختيا يې کړې وه ، شامل وُ ؛ سره له دې چې د روسي متجاوز لښکر د مهماتو جزئيات تر اوسه په لاس کې نشته خو په زرهاوو توپونه او ټانکونه ورسره وو ، په سلهاوو الوتکې ورسره ملې وې او په دې سربېره يې ممنوعه کيمياوي او زهرلرونکي وسله هم له ځانه سره درلوده او په سلهاوو زره کله شينکوف او وړو نکې وسلې يې افغانستان ته له ځان سره راوړلې .

د پرلوی توپير چې په دې دوو تېريو کې موجود وُ دا وُ چې شاه شجاع د انګرېز د لښکرو په مخکېنۍ صف کې د کندهار له لارې وطن ته را ننوت خو ببرک ترارمل په افغانستان کې د روسي عسکرو تر ځای پر ځای کېدلو وروسته د روسي الوتکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بشپړ بکس کې په پټه افغانستان ته را ننه ایستل شو. هغه وخت شاه شجاع خپله واکمني (!) په کندهار کې په یوه غونډه کې اعلان او «تاج پوشي» ترسره شوه خو بیرته د مسکو او تاشکند له راډیوګانو څخه خپل ستلی رژیم اعلان کړ او د بریژنیف په وړاندې یې د هیواد پلورنې مراسم ترسره کړل.

انګریزانو د لاهور د دریې اړخیز تړون له مخې چې په ۱۸۳۸ع کال د انګریزانو، رنجیت سنګه او شاه شجاع ترمنځ شوی و، افغانستان اشغال کړ او روسانو د هغه تړون له مخې چې په ۱۹۷۸ع کال یې له خپل بل نوکر «تره کي» سره په مسکو کې لاس لیک کړی و، د افغانستان په اشغال لاس پورې کړ.

افغانانو ته کله چې څرګنده شوه چې د افغانستان واکمن شاه شجاع نه بلکه مکناټن دی او انګریزان د هیواد په ټولو چارو کې لاس لري، نو وسله یې راپورته کړه او په ټول هیواد کې یې په پاڅون لاس پورې کړ، د دې ملي قهر منطقي نتیجه د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر د دوهمې نیټې ملي پاڅون و چې د کابل او شاوخوا خلک د ملي مشرانو تر قوماندې لاندې را پاڅیدل، د خپلو لاسو په وسله یې بالاحصار تر اور لاندې ونیو او د هیواد پاکه خاوره یې د دښمن تر پښو لاندې په اور بد له کړه.

هغه وخت له هغې ورځې نه چې روسانو د ۱۳۵۷ لمریز کال (۱۹۷۸ع) د غوایي د کودتا له لارې خپل نوکران واکمنۍ ته ورسول او زموږ پر پاکه خاوره یې غیر مستقیم تیری وکړ او زموږ سیاسي سرنوشت یې تر لاسه کړ. افغانانو د موضوع له درک سره سم ټوپک ته لاس کړ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

محلي قیامونو ورو- ورو د ملي پاڅون بڼه غوره کړه، عسکري او ملکي پاڅونونه وشول او د روسانو پر استعماري اداره وژونکي او دروني ضربې وارد دې شوې، په ۱۹۷۹ع کال کې پر افغانستان باندې د روسیا نوي سلسله وال تیري د عمومي انقلاب سبب شو چې ورځ په ورځ یې لمن پراخه او بریې یې د توجه وړ شول او اوس لکه څرنګه چې د ۱۸۴۱ع کال د نومبر په دوهمه نېټه چې کابل د مجاهدینو تر محاصرې لاندې ؤ، دا تاریخي ښار د اسلام او وطن د غازیانو تر نږدې محاصرې لاندې راغلی دی.

د شاه شجاع په دوره کې هم دولتي اداره او افغاني عسکر د انګریزانو په خدمت کې وو او اوس هم داسې ده؛ په هغې وخت کې هم دې خوار ساتل شوي خوځښتونه او د پیاوړې ایمان په وسله سنبال ملت خپله تېره توره خپل دښمن ته وښوده او اوس هم.

هغه وخت هم د شاه شجاع بادارانو، برنس او مکناټن د مجاهدینو د تیري تورې له لاسه یو په بل پسې د جهنم لاره ونیوله او اوس هم د ببرك بادارانو بریژنیف، اندروپوف او چرننکو د مجاهدینو میړانې او نه باور کېدونکو بریو له امله زړه چاودي د دوزخ کندې ته روان شول.

د انګریزانو په تجاوز کې هم هغه ټول انګریزي عسکر چې د لته بند له لارې نه کابل ته راغلي وو په همغه لاره کې جهنم ته ولېږل شول او اوس هم هغه روسي عسکر چې د سالنګ

د تونل له لارې کابل ته راغلي په همغه لاره کې جهنم ته لېږل کیږي .

د افغان او انګرېز په لومړی جنګ کې د برنس او مکناټن تر وژل کېدو وروسته د شاه شجاع د وژل کېدو وار هم راورسېد او اوس هم د بریژنیف او اندروپوف تر زړه چاودي کېدو او جهنم ته تر رسېدو وروسته د ببرک تزار مل د وژل کېدو موقع رالنډه شوې ده .

د شاه شجاع د ډرامې په پای کې بیا هم شاه شجاع د امیرانه وکړه چې د انګرېزانو له هغه قرارداد نه یې غاړه وغړوله چې له ملي مجاهدینو نه یې ژمنه اخیستې وه چې انګرېزان به شاه شجاع له ځان سره بیایي او افغانستان به ده ته په برتانوی خاوره کې معاش ورکوي او په مقابل کې به دوی امیر دوست محمد خان بیرته افغانستان ته را ستنوي خو شاه شجاع د دې تړون په خلاف له انګرېزانو سره تر تلو نه په افغانستان کې وژل کېدلو ته ترجیح ورکړه او هم د لته د مجاهدینو په لاس د خپلې لویې ګناه په کفاره کې ووژل شو خو له ببرک سره دا شجاعت هم نشته او چې دا ننن روسان له افغانستان نه یښنې سپکولو ته اړ شي نو دی به روسانو ته زاری کوي چې تر ځان وړاندې ماله افغانستان نه وباسئ خو وخت به تر وخت تېر وي او روسان د خپل خصلت له مخې مغلوبیان په نیمه لاره کې پرېږدي نو بیا به دوی تري ځي او ببرک به جبراً مجاهدینو ته پرېږدي او بیا به هم د تیښتې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د شاه شجاع په سرنوشت اوري او د مجاهدینو په لاس به د دوزخ کندې ته غورځول کېږي.

په نتیجه کې باید ووایو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی تېری همغه لار چې یوه نیمه پېړه وړاندې د انګریزانو لومړی تیري وهلې وه، په څنګ کې لري او موږ داسې وړځو ته ستر ګې په لاریو چې ددې دوو تېریو د پیل او پای ټکي په ځپل تاریخ کې سره وښلو او د راتلونکو تیري کوونکو له پاره یې د عبرت د یوه لوی درس په توګه پریږدو!

هو! د اوږځ دېره لنډه او نږدې ده څکه چې لوی خدای جل جلاله د حق او حق پالونکو ملګری دی:

لاتراوسه یې ماغزه په قرار نه دي
چا چې ماسره وهلی سر په سنګ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه برخه :

د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې

چې

د هرې پاڼې یو مخ تور او بل طلايي دی

د انګریز جهاني زور دولت اوبه شو
په نارېو د تنزار نوی لښکر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ پانه

په ۱۹۳۸ کال پر افغانستان باندې د انګریزانو

لومړی تیری

او د ۱۸۴۱ کال د نوامبر په دوهمه نېټه د افغانانو

ملي پاڅون

په نولسمه پېړۍ کې په افغانستان کې د اقتدار جګړو او د واکمنۍ کورنۍ، کورنیو شخړو د افغانستان هغه پیاوړې ستر واکې (امپراتورۍ) چې لوی احمد شاه بابا یې بنسټ ایښی وو ډېره کمزورې کړه، کمزوري او بې ځواکه کړه او دغې زمینې برابره کړه چې د روس او انګریز ښکېلاکګرو ستر واکو افغانستان د خپل استعماري رقابت صحنه وګرځوي.

انګریزانو ته د قدرت د وږي شاه شجاع پناه وړ وړ لوړ وات حالات داسې وګرځول چې انګریزان ترې وسانو وړاندې شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په لاندې ګوټو سره د آمو سیند ترڅنډو پورې ځان ورسوي ، د ۱۸۳۸ ع کال په جون کې له فراري شاه شجاع سره د لاهور مثلث تړون کول ددې تجاوز عملي پیلامه وه ؛ انګرېزانو دیرې اعلامیې په ترڅ کې امیر دوست محمد خان په دې تومتي کړ چې ګویا د روس په مرسته له افغانستان سره د « پېښور » بیا ترلاسه غواړي ، دوی په دې اعلامیه کې « بارکزی » سردارانو حکومت « غاصبین » وبلل او د افغانستان واکمني یې د « سدوزیو » « قانوني حق » بلله ، د « بارکزو » په وخت کې یې د افغانستان وضعه « ګډه وډه » وښودله او په اعلامیه کې یې زیاته کړه چې د اګدوډې هغه وخت له منځه ځي چې شاه شجاع د انګرېز په پوځي مرسته بېرته په خپل « موروثي تخت » کښېنول شي او په دې توګه به د برتانوي هند « تمامیت » تأمین او د افغانستان د ملت « اتحاد » به ټینګ شي .

د همدې منطق په بناء انګرېزان پر افغانستان باندې د تېري په تیارې بوخت شول ، د سفربرۍ امرې وکړ ، د شاه شجاع په لاسلیک یې په افغانستان کې زیات شمېر ابلاغیې نشر کړې چې پکې ویل شوي وو : د افغانستان د سلطنت حقیقي او شرعي وارث ، اعلیحضرت شاه شجاع د غازي احمد شاه بابا لمسی د او محمد زایي ورونه د تاج او تخت غاصبان دي نو دادی د افغانستان « اصلي پاچا » له « خپل لښکر » سره د خپل پلرني تخت د نیولو په نیت خوځېدلی دی او د هندوستان د انګریزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرې چې دی یې درو‌ند میلمه وُ دده په ملتیا کې ورسره روانې دي څو په خپل پلرنې تخت بانـدې دده « جلوس » ووینی او « مبارکې » ورکړي بیا به دا دوست لښکر بېرته له افغانستان نه ووزي او هندوستان ته به راوګرځي .

له شاه شجاع سره دا روان « مبارکی ویونکی » « دوست » لښکر چې توله شمېره یې شلو زرو تنو ته رسېده او دوه زره یې یوسل او پنځوس تنه کسېده او اویا توپونه او د وخت مدرنه او قوي وسله ورسره وه ، له بشپړ و تجهیزاتو سره را روان شو ، پټېل شوې وه چې دا « محدودې قواوې » د خیبر له لارې ننګرهار او د سیند او بلوچستان له لارې کندهار ته ننوځي . د سیند له خوا را روانې قواوې د ۱۸۳۹ ع کال د جنوري په شلمه نېټه د سند د سیند شنډو ته را ورسېدې ، په فرورۍ کې تر سیند راپورې وتې او په ښکارپور کې له شاه شجاع سره یو ځای شوې ، په افغانستان کې د انګرېزانو اصلي پاچامکناټن چې ظاهراً د انګرېز د سفیر په توګه وُ ، ورسره وُ .

د خیبر له لارې را روانې قواوې هم یوازې نه وې د شاه شجاع زوی شهزاده تیمور ورسره وُ چې په ډېر و اعزاز یې را روان کړی وُ .

انګرېزانو په خپل دې پروګرام کې هڅه درلوده داسې وښیي چې شاه شجاع د افغانستان « خپلواک » پاچا دی او ورسره راغلی انګرېزي لښکرې تر وخت لانـدې او څو ورځني میلمانه دي . له همدې امله دوی په کندهار کې د شاه شجاع د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج پوشۍ په وخت انګریزي عسکر په داسې ډول د شاه شجاع
په مخ کې تېر کړل چې انګریزي بیرغونه یې د « احترام » په توګه
ځوړند کړي وو او کله چې دی پر تخت کښیناست د ده په درناوي
کې یې د توپونو (۱۰۱) ډزې وکړې ، بیا نو د انګریزي لښکرو
قوماندان جنرال کین او په افغانستان کې د انګریز سفیر « مکناټن
د پاچا « حضور » ته وړاندې شول او د انګریز د حکومت په
نمایندګۍ یې مبارکه ورکړه ، په ختیځ افغانستان کې یې م ملاسې
وکړل ، شهزاده تیمور یې چې د رسمتي جامې یې اغوستې وې په
ورپسې مسند کښیناوه ، دوله وخواوو ته مامورین او عسکر د
« احترام » په ډول ودرېدل او انګریزي افسرانو مبارکه ورکړه ،
دا د انګریزانو د تجاوز د پرده پر مخ اوروپوش و ؛ ددې تر شا یې
جواسیس خواره کړل ، پیسې او آوازې یې خپرې کړې ، د کابل
د پاچا امیر دوست محمد خان د واکمنۍ د نامشروعه په سرغم
کې یې د خلکو ذهنونه « تنویرول » غوښتل ، مشران او مخور خانان
او نوم لرونکي کسان یې په شاه شجاع راټولول ، ځکه چې په پیسو او
دسیسو وغولېدل راټول او چا چې مقاومت کاوه له منځه یې وړل .
انګریزان په داسې حال کې چې شاه شجاع یې په مخه کې را روان
و د ۱۸۳۹ ع کال د اپریل په ۲۵ مه نېټه کندهار ته ننوتل او
د حکومتي قواوو له جزوي مقاومت نه وروسته یې کندهار تسخیر
کړ ، د مه په اتمه نېټه یې د شاه شجاع تاجپوشي ترسره کړه او
نږدې یوه ورځ وروسته یې د افغانستان پر دې خودمختار (۱) پاچا

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو اوه فقره این تړون لاسلیک کړچې په هغه کې مثل شوې وه ، انګریزی مېلمانه عسکر به د تل دپاره په افغانستان کې پاتې او لګښت به یې د افغانستان له خوا ورکول کېږي ، افغانستان به له بل یوه اروپایي هېواد سره هم روابط نه لري او تجارتي چارې به یې هم د انګریزی دولت د ایلچي په خوښه ترسره کېږي .

پرنګیانو له خپل راوارد کړي پاچا سره په کندهار کې تر دوو میاشتو تېرولو وروسته د کابل په لور د راتلو اراده وکړه ، په کلات کې غلجیو خوړې ورې حملې پرې وکړې او کله چې غزني ته راغلل له تېرلیو دروازو سره مخامخ شول ؛ غلجیو شا له خوا یرغل پرې راووړ ، دوی سنګرونه جوړ ول او لا برېدې ته تیکړې خوشاه شجاع په بیړه د انګریز قواوې ور واستولې او غافلګیرې کړل ، غلجي غازیان یوه برخه شهیدان او یوه برخه یې اسیر شول چې دا اسیران هم د انګریزانو د کمپ په مخه کې د قربانۍ د پسونو غوندې حلال او شهیدان شول ، انګریزانو غوښتل ده وحشت له لارې افغانان وویروي چې « تسلیم » شي او له جهاد نه لاس واخلي . له انګریزانو سره د غزنۍ ښار د ټینګې کلا د تسخیر توان نه ؤ ، سردار غلام حیدرخان بشپړ نظامي ترتیبات نیولي وو خودوی له یوه بل سردار عبد الرشید نومي نه استفاده وکړه ، د هغه د خیانت له امله یې د غزني ښار کابلي دروازه د شپې له خوا والوزوله ، انګریزي قواوې کلا ته ننوتلې ، په ښار کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننه کوڅه په کوڅه د لاس او ګرېوان جنګ پيل شو تر دوولس سوو زيات کسان شهيدان شول، جنګي بنديان يې شاه شجاع ته ور وسپارل خو له ځانګړو کېډو سره يوه بندي پرې غږ کړ: « د پرنګي نوکره! » او له دې سره يې ټول بنديان حلال کړای شول.

امير دوست محمدخان په ارغندي کې له خپلو عسکرو سره ناست و او د « څه به کېږي؟ » انتظار يې يوست، کله چې په غزني کې د انګرېزانو له وحشت نه خبر شو په ډېر تلوليتوب يې عسکر پرېښودل او داوني د کوتل له لارې د باميان او خلم په لور روان شو او « ترپ » ته يې په « خرپ » ترجيح ورکړه، کابل يې واکمنه (!) شو او انګرېزان له خپل راوستلي ټولواک (؟) سره په کابل ننوتل او د بالاحصار په ارګ کې يې په بشپړه خاطرجمعي واړول. د کابل خلکو لاس پوڅي پاچا ته په کرکه، نفرت او حيرت کتل او انګرېزانو هم چې ځان پر افغانستان « مسلط » ګڼلی و نو يې د شاه شجاع ظاهري نازول او پاچا - پاچا کول هم پرېښودل او په ډېره بې اعتنايي يې مستقيماً په حکمروايي لاس پورې کړ او مکناټن نور په افغانستان کې « سفير » نه بلکه « ټولواکمن » و.

انګرېزانو په افغانستان کې د خپلې دايمي استوګنې په غرض په نظامي تأسيساتو او د قشلو په جوړولو لاس پورې کړ او يو شمېر اضافي قواوې يې په دې نامه چې هو بڼ عملاً" له افغانستان څخه ونو بېرته ولېږلې او د خپل واک او ځواک په استحکام يې لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوري کړي .

له بلې خوا افغانانو د خپل خصلت له مخې خپل دښمن په خپل کور کې نشوی لیدلی ، د هېواد په ګوټ ـ ګوټ کې ګڼ کوسې وې ، د تېښکار تیارې نیول کېده او د پاڅون ، د ملي غورځنګ او د ملي یون .

ددې لوی قیام لومړنۍ خښتې هماغه واړه ځلې او خواره واره پرغلونه وو چې د کندهار ـ کابل پر لاره پر شاه شجاع او دده پر دوستو لښکر د کلات غلجیو پیل کړل ، په غزني کې خلکو میړنی تېښکار او مقابله وکړه او کله چې شاه شجاع (!) او دده باداران په کابل کې استوګن شول د زړه ملي خلك پاڅېدل چې په وحشت سره وکوټل شول ، بیا چې خپلواك (!) پاچا ننګرهار ته ژمنی سفر کاوه د کونړ خلکو د پاچا او دده د دوستانو پر ضد پاڅون وکړ چې د توپونو په خوله غلي کړای شو ، وروسته جبار خېل پاڅېدل خو انګرېزانو په بېړه هر پاڅون ځای په ځای غلی کاوه د اپاڅون یې هم غلی کړ ، افغانان ددې پر ځای چې دا " وحشت " یې وویروي نور هم جري او نهور شول ، خوګیانو دې بېګانه دولت تر دمالیې له ورکولو نه سر وغړاوه او د حصارك غلجي یو ځل بیا پاڅېدل او د کابل ـ ننګرهار لاره یې تر تهدید لاندې ونیوله ، دا د ۱۸۳۹ ع کال خواره واره قیامونه وو ، ددې قیامونو نتیجه دا هم وه چې شاه شجاع (!) خپل ځان وپېژاند او پوه شو چې زه " څوك یم ؟ " له ځایه هدینو سره یې د تماس هڅه وکړه خو د انګرېزانو تر بشپړه څارنه لاندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئ او فرمانونه يې د انګرېزانو لاسوته ولوېدل او ېله نتيجه يې داوه چې په ۱۹۴۰ع کال کې ددې قيامونو لمن ډېره خوره شوه، د حصارك د غلجيو جبهه پياوړې پاتې شوه او په خوږه کابل کې يې ديوه بريد په ترڅ کې د انګرېزانو لويه قوه تس نس کړه، هماغه وخت د کوهستان او نجراو خلك هم راولاړ شول او د جهاد ملاوې يې وتړلې، د کندهار خلك هم پاڅېدل او انګرېزي فرماندار يې وواژه .

هلته امير دوست محمد خان بخارا ته تر تېښتې وروسته بېرته شمالي ولاياتو ته راغبرګ شو او خلکو په مېړانه ملاتړ ورسره وکړ، له کندزنه له پنځه زره لښکرسره بلخ ته روان شو، له خلم نه هم پنځه زره لښکر ورغی، لښکرې له انګرېزانو نه ماتې وخوړه خو پاچا د کوهستان او کاپيسا مجاهدينو په بلنه شمالي ته راغی دلته نېږوړو مجاهدينو د ملي رهبر (!) په توګه ومانه او له انګرېز سره بريالی جنګ روان و ، انګرېزانو په جنګ کې شرمېدلې ماتې وخوړه خو پاچا يو ناڅاپي د جنګ له مېدانه ورك شو، له خپل باوري دوست سلطان محمد خان سره د کابل په لور روان شو، د ۱۸۴۰ع کال د نومبر په څلورمه نېټه کابل ته ورسېد، هلته ديګر مهال و ، مکناټن له ښکاره نه ارګ ته روان و چې د پاچا ملګري سلطان محمد خان ورغی او ورته وې ويل : « امير دوست محمد خان راورسېد ! » مکناټن په وارخطايي وپوښتل « له لښکر سره ؟ » ده ويل : نه ! » امير ور وړاندې شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکناتن ته ورغاړه ووت او قصر ته له ننوتلو وروسته یې
خپله توره مکناتن ته تسلیم کړه چې بیا تر معاهدو او مفاهمو
وروسته هند ته واستول شو ؛ د شمالي مجاهدینو د پاچا په ناڅاپي
ورکېدو پرېشانه وو خو کله چې خبر شول : پاچا له کټلي میدان
نه د دښمن ته تېښته وه وکړه ډېر حیران شول خو پرېشان نه شول
ځکه چې د دښمن ماتول او د خپل هیواد آزادي ګټل یې خپل اسلامي
او ملي فرض باله ؛ دوی لکه زخمي زمري په خپل ټول قوت د دښمن
په عسکري قشله ورتوی شول ، زيات شمېر یې د دوزخ مېلمانه کړل
او پاتې ترې وتښتېدل ، هدا وخت په هلمند کې هم د جهاد یوه لویه
جبهه جوړه شوه او په ننګرهار کې سنګوخېل پاڅېدل چې په دې
ډول په ۱۸۴۰ع کال کې د جهاد لمن ډېره خوره شوه او د افغانستان
په هره برخه کې جبهې جوړې شوې .

د ۱۸۴۱ع کال شړمې له وړو - وړو قیامونو سره په آرامې
تېر شو خو په اپریل کې یې بیا قیامونه ګړندي او پیاوړي شول،
له یوې خوا د جهاد حلقه لویېدله او په ټول افغانستان کې خورېدله
او له بلې پلوه د مرکز (کابل) په لور د احلقه د تنګېدو په حال کې وه
او د انګرېزانو د تنفس لارې یې بندولې ؛ د کلات غلجیو په اپریل
کې یو ځل بیا په انګرېزي قواوو بریالۍ حمله وکړه ، په جون کې د
کندهار علیزي پاڅېدل ؛ انګرېزانو په مجاهدینو کې د نفاق اچولو
له پاره کسان واستول خو بریالي نه شول . په هلمند کې له دښمن سره
خونړۍ جنګونه پیل شول ، د غزني خلکو په جولای کې د کابل -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهار لاره بنده کړه او د انګرېزانو یوه لویه قوه یې چې کندهار ته تلونکې وه، تس نس کړه؛ د دسمبر په میاشت کې په کرد یزکې د زاوې خلکو یو بریالی پاڅون وکړ، په ۱ کتوبر کې د کوهستان او حصارک مجاهدینو په ګډه سره له کوهستان او تېزین نه تر بتخاک پورې دا ټوله سیمه انګرېزانو ته د اور په تبي بدله کړه، د انګرېز ورلېږل شوي قواوې یې وار په وار له منځه یووړې او د کابل په لور را لنډه شول، د اکتوبر په ۳۰ مه نېټه په بنارکې د سیاه سنګ په عسکري چوڼۍ مجاهدین لاس بری شول او نورو مجاهدین په بنار کې دننه د یوه عمومي پاڅون په لټه کې وو؛ تر اوسه د جهاد مشران په خپل - خپل ځای کې په جهاد بوخت وو، واحده رهبري او د جهاد د لار ښوونې له پاره یې قبلي مفاهمه نه درلوده، مجاهدینو ددې خلا د ډکولو له پاره هم کار وکړ، د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر په لومړۍ شپه د مجاهدینو مشران د عاشقانو عارفانو سره لنډه په باغ نواب کې په یوه کور کې سره راغونډ شول؛ امین الله خان لوګری، عبدالله خان اڅکزی او نور د جهاد مشران د عمومي پاڅون د طرحې په جوړولو وغږېدل؛ د جنګ قوماندان، نائب او یوه انقلابي شورئ یې جوړه کړه، د دښمن مکتوبونه یې ضبط او مخابرې یې تر کنترول لاندې راوستې او په لوړ تدبیر یې د قیام د بریالي کېدلو ټولې خواوې وسنجولې او بیا یې نوبرېکړه وکړه چې سبا به د نومبر په دوهمه نېټه (چې د عقرب له ۱۰ سره سمون خوري) ملي عمومي پاڅون کېږي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پاك قرآن سوګند واخیست شو او سبا لمانځه مل عمومي قیام په ټولو جوماتونو کې اعلان او له لمانځه او دعا وروسته پیل شو ، د کابل ښار ټول دکانونه وتړل شول د « الله اکبر » ملکوتي غږونو د کابل ټوله فضا ونیوله . ، مجاهدین په خرابات کې د برنس په کور ورغلل ، ده د پیسو او رشوت وعدې ورکړې خو مجاهدین پرې ورتوې شول ، په کور یې اور پورې کړ او ځوښیې وروسته یې ټکړه د کابل په څوک کې ځړول شوی وو، په ښار کې د انګریزانو ټولو کورونو ته اور ورته شو ، مکناټن د بي بي مهرو قشلې ته وتښتېد ، له بالاحصار نه د انګریزانو یو کټک مجهز عسکر ښار ته راووتل ، ښځو له بامونو په ډبرو ویشتل ، ایشېدلي اوبه یې پرې راتویولې او سنجونه یې پرې راغورځول او کله چې د مجاهدینو صفونو ته راورسېدل د لاس او ګرېوان په جنګ کې دا اوه سوه کسه د پښتنو غونډې حلال او د دوزخ مېلمانه شول ، شاه شجاع خپل زوی تیمور د خلکو د آرامولو په اره راولیږه خو ده چې وضعه ولیده مجاهدین یې د دښمن په مقابل کې تشجیع کړل او ځان ته یې نجات ورکړ .

انګریزانو کابل ښار له بالاحصار نه د توپونو تر اور لاندې ونیو، خو د دې توپونو ډزو د قهرېدلو او پاڅېدلو خلکو احساسات نور هم توپاني کړل ، دا وخت د شاه شجاع د دربار افغاني کارکوونکو هم د جهاد صفونو ته راودانګل او دوی یې یوازې پرېښود ، ۷۵۰ تنه ښځې هم له کورونو نه راووتلې او د مجاهدینو په صف ورګډې شوې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېزان د بي بي مهرو او نورو عسکري قشلو ته راغونډ شول او هلته یې دفاعي جنګ غوره کړ، د قیام مشران د جهاد او عملي جنګ مشران هم وو او د ښمن ته د ننګ په ډګر ولاړ.

د نومبر په دریمه نېټه د انګرېزانو دفاعي کلاوې هم بې نه شوې او مجاهدینو تر پښو لاندې کړې او د اوخت د کوهدامن، کوهستان، غلجیو، لوګر، میدان، وردګو او ننګرهار ته د نورو لښکرو سیمو مجاهدین هم را رسېدلي او د کابل له مجاهدینو سره یو ځای شوي وو؛ د نومبر په څلورمه نېټه د انګرېزانو د غلې لوی ګودام او نیاتي جنګي کلاوې مجاهدینو لاندې کړې او د نوامبر او ورپسې نېټې پورې انګرېزانو ته یوازې بالاحصار او د بي بي مهرو لویه جنګي کلا ورپاتې وه.

انګرېزانو د جلال آباد یا کندهار له لارې د انګرېز د امدادي پوځ د راتلو انتظار درلود خو داپوځونه هم مجاهدینو د کابل - ننګرهار او کابل - کندهار په لارو کې له منځه وړي وو. انګرېزانو په جنګ سربېره له دسیسو او پیسو نه هم کار واخیست او د جهاد لوی مشر غازي عبد الله خان اڅکزی د همدې خیانت ښکار شو او عبد العزیز نومي د شاله خوا حمله پرې وکړه چې د نوامبر په ۲۹ نېټه داسې وخت چې د مجاهدینو د مورال د تقویې له پاره په زخمي حالت کې له کوره راووتلی او په آس سپور و شهید شو؛ میر مسجدي خان مسموم کړای شو چې د نومبر په ۲۶ مه نېټه شهید شو خو جهاد غلی نشو او د نوامبر په ۲۵ م او ۲۸ مه نېټه سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد اکبرخان او محمد شاه خان غلجي د جهاد په مشرانو ور زيات شول او د اخلاص ډکه کړه .

انګرېزان مجبور وو او د دسمبر په میاشت کې چې له هرې خوا نا امیده شوي وو سولې ته حاضر شول او د سولې د تړون یوه مسوده یې ملي مشرانو ته واستوله خو هغوی مقابلتاً مسوده تیاره کړه چې له افغانستان نه یې د انګرېزانو یې له قید او شرطه وتل، افغانانو ته د درنې وسلې پرېښودل، بیا د افغانستان په لوړ د تل له پاره کابو نه کنترول یې مهم ټکي وو؛ مکناټن د دسمبر په یوولسمه د امسوده له ملي مشرانو سره لاسلیک کړه، مکناټن ډېر ژر له شوي تړون نه غاړه غړول غوښتل او د د سیسو له لارې یې ځینو ارتباطونه ټینګول او د ملي مشرانو تر منځ یې درز اچول غوښتل چې دوی بیا په پټه کې په ډېر صمیمیت د انګرېزانو د سیسې سره افشا کولې او د همدې حقیقت نتیجه وه چې مکناټن هم سرپکې وخوړ او د دسمبر په ۲۳ نېټه د مجاهدینو تر تیغ تېر شو .

انګرېزانو سره له دې چې له کابل نه د وتو تړون لاسلیک کړی و خو بیا یې هم زړه ته نه لوېده چې یوه لویه استعماري امپراطورۍ دې د یوه واړه ملت له لاسه داسې شرمېدلې ماته وخوري نو د نوو قواوو د رارسېدو په تمه یې په وتلو کې ځنډ کاوه خو مجاهدینو فشار پرې اچولی و چې ډېر ژر بايد ووزي، د انګرېزي امپراطورۍ عسکر حیثیت نور د خوندي کېدو نه و د ۱۸۴۲ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال د جنورۍ په ۶ مه نېټه د کابل تخلیه پیل شوه، په سړه ژمي کې سره انګرېزان په بد حال په وتلو شول، د سهار له لمر ختو سره یې د کابل له قشلې نه په وتلو پیل وکړ او تر ماښام لوېدو پورې یې قشله تخلیه کړه، مجاهدینو د دوی تر وتلو وروسته قشلې ته اور واچاوه او د سرو لمبو په رڼا کې تر ډېره ځایه دوی ځان ته لاره تا کله؛ انګرېزانو بیا هم تمه درلوده چې د ننګرهار نه به انګرېزي قواوې ملاتړ وکړي او ماته به یې په بري بدله شي، مجاهدین پوه شول، د ورځې به یې د تړون په اساس د انګرېزانو ساتنه او څارنه کوله خو د شپې به له خوړد کابل نه تر جګدلک پورې محلي افغانانو یرغلونه پیري کول او د دښمن عسکر به یې له منځه وړل، د جنورۍ تر ۱۳ مې نېټې پورې چې انګرېزان د جګدلک له غاښې اوښتل د انګرېزانو له اوولس زرو لښکر نه یوازې ډاکتر براېډن ژوندی پاتې و چې ننګرهار ته یې د انګرېزي پوځ د تباهۍ خبر ورسولای شو.

په دې ډول یوې لویې امپراتورۍ له یوه واړه او بې پاچا ملت نه تاریخي او نه هېرېدونکې ماته وخوړه او هماغه و چې په ټوله نړۍ کې یې ماته شروع شوه او یو وخت داسې هم راغی چې د الوی استعماري ښامار زموږ له ګاونډ نه هم ورتښتول شو او په زرهاؤ میله له موږ نه لرې ولاړ او د امستعمرې یې له کومې ځنه ووتلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقدیر داسې پېښه کړه چې د افغانستان بل همسایه استعماري قوت ته هم د تېري وار ورسېد، د ۱۹۷۸ - او - ۱۹۷۹ ع کلونو په اپریل او دسمبر کې یې پر افغانستان دوه پراوین تېري وکړ. پر افغانستان باندې د انګرېز لومړی تېری او د روس لومړی تېری د زماني په لحاظ څه کم یوه نیمه پېړۍ فاصله لري خو د پېښو تسلسل یې تر ډېره ځایه سره ورته دی او د تاریخ د تکرار بڼه یې غوره کړې ده نو ځکه موږ د انګرېز د لومړي تجاوز پاڼه هم دلته را اخلو او د موضوع د بشپړتیا له پاره د روسانو د لومړي تېري پاڼه را اړوو او په تېر یون کې یې مطالعه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه پانه

په ۷۹ - ۱۹۷۸ ع کلونو کې پر افغانستان

باندې د روسانو دوه پراوېز تېرى

او د افغانانو ملي پاڅون

په شلمه پېړۍ کې هم کورنيو شخړو، اغتشاشونو او د واکمنۍ کړنو د اقتدار رقابتونو د افغانستان هغه څوانه خپلواکي چې د لوی خدای جل جلاله په مرسته، د اعليحضرت امان الله خان په اراده او دملت په همت تر لاسه شوې وه له خپل اصلي مسير نه وايستله، افغانستان يې د پرديو بل محتاج کړ، د اقتصادي او فرهنگي پرمختيا لاسونه له هرې خوا را وتړل شول، زموږ خپلواکي تش په نوم پاتې شوه او ددې زمينه يې برابره کړه چې افغانستان د شرقي بلاک کوچې ته ورتېل وهل شي.

داوخت د هند او پاکستان په آزادېدلو او جوړېدلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېزي زمونږ له ګاونډ نه تللي ؤ او هم د عربي استعمار ځکه چې
د امریکا په لاس کې وه ؛ امریکا له روس سره د نړۍ د
وېش (۱) په طرح کې افغانستان د خپلو ګټو له ساحې څخه ایستلی
ؤ او له بلې خوا د روسانو سوره اوخونړي بنګېلاک زمونږ په
پوله ولاړ ؤ ، له غیرملي حکومتونو سره یې د دوستۍ په جامه
کې تړوونه کول ، د اقتصادي ، فرهنګي او نظامي بېلا بېلو
تشبثاتو له لارې یې په افغانستان کې ځان ټینګاوه ، له یوې
خوا یې زموږ عسکري ته لاره وکړه او له بله پلوه یې په ۱۳۴۳ش /
۱۹۶۵ع کې د « خلق » د باند په جوړولو سره زموږ په هیواد
کې یوه پخه سیاسي اډه جوړه کړه ، که څه هم د « خلق » باند
له ملت نه تجرید ؤ خو د روس په مالي او علمي سپورتیا او
پوخ شوی او د بې تجربې ځوانانو په مغزونو کې یې ریښې وزغلولې
لکه څرنګه چې د بنګېلاک قانون دی په یوه ا مسا تکیه نه کوي
ځکه کېدی شي چې ورسته شي او اتکا یې له منځه ولاړه شي
او هم بنګېلاک په یوه هیواد کې دوې رقیبې ډلې یا کسان ساتي
څو د واړه په رقابت سره یو تربل بښي غلامۍ ته حاضر شي او
هم د قدرت په وخت کې یو په تخت کېنوي او بل له ځان سره
د ذخیره وساتي او که پر تخت ناست غلام غاړه نه غږوله او یا یې صادقاً
غلامي نه کوله نو په دې ذخیره غلام یې د فشار د قوې په حیث
وویروي او یا یې هم مستقیماً پر ځای کېنوي . دا کار په نولسمه
پېړۍ کې انګرېزانو هم کړی ؤ ، د امیر دوست محمد خان د واکمنۍ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت کې شاه شجاع د انګریزانو په غیږ کې ؤ او بیا چې کله شاه شجاع پر تخت کښېنول شو نو امیر دوست محمد خان یې په غیږ کې ورته کښېنولی ؤ. روسانو هم د یوه داسې هدف له پاره په ۱۳۴۵ / ۱۹۶۶ع کال د خلق ګوند په دوو برخو «خلق» او «پرچم» ووېشه، د پرچم پالیسي یې داسې وټاکله چې له حکومت سره هم لاره ولري، بېرته به له یوې خوا ظاهرشاه ته هتوګي پاچا وايه او له بلې خوا یې خپل ګوند له محمد داود سره لنډ کړ او د هغه تر بشپړ حمایت لاندې راغی، سردار داؤد د ۱۳۵۲ش ۱۹۷۳ع کال کودتا د هدوی په ملاتړ وکړه او پرچمیان د وزارتونو پر څوکیو کښېنا ستل او خصوصاً د کورنیو چارو د وزارت له خوا د اولسوالیو په سلو کې نوی څوکۍ هدې پرچمیانو ته وسپارل شوې، پرچمیانو د رشوت اخیستلو او نورو فجایعو له لارې د سردار داؤد حکومت ډېر بدنام او د خلکو نفرت یې ترې پیدا کړ، دا د روسانو له خوا ورسپارل شوی پروګرام ؤ؛ داؤد ډیر ژر له خلکو نه تجرید او د عام تنفر وړ شو څو کله چې داؤد په ځان پوه شو او غوښتل یې چې له دې دام ته غاړه خلاصه کړي، روس د خپلو ذخیره ایجنټانو په وسیله په بېړنۍ او عاجل ډول د خلق او پرچم ګوند ونه سره یو ځای کړل او د داوړو د ګډ عمل له لارې یې د یوې خونړۍ کودتا طرح وکړه، روس په دې لوبه کې د پردې تر شا هر څه مهیا او چمتو کړل او د پردې پر مخ د ۱۳۵۷ کال د ثور په اوومه نیټه (د ۱۹۷۸ع کال اپریل) خلقیانو او پرچمیانو خونړۍ کودتا

پیل کړه او څرنګه چې له یوې خوا د سردار داؤد حکومت له خلکو نه تجرید ؤ، له بلې خوا یې ایډیالوژی او بې خاصیته ؤ، له بله پلوه مهمې چارې د بې کفایته کسانو په لاس کېښې وې او له بلې خوا داؤد ډېر مغرور او په ځان غاوره ؤ؛ په یوه ورځ کې پرې بریالي شول او په دې وسیله روسانو پر افغانستان باندې په ۱۹۷۸ع کال کې خونړۍ خو غیرمستقیم تېری وکړ.

روسانو پر افغانستان باندې د دې په زور ور تپل شوي حکومت ترکیب په داسې ډول راغونډ کړ چې د قدرت تر له د خلقیانو لورته ورغه کړي او د خپل استعماري پلان له مخې پرچمیان د اقتدار جنګ ته ورباسي؛ ببرک له دې وېش نه ناراضه شو او یو ځل بیا یې له خلقیانو سره زړه دښمني را نوې کړه او د روسانو تر سره شوي هدف له پاره شوی اتحاد ګډوډ شو؛ په هدې حالت کې روسانو ببرک له افغانستان څخه د سفیر په جامه کې وویست او د سفارت تر سره غلا ور روسته یې په خپل شنګ کې کښېناوه، دا د روس له پاره خلقیانو ته د فشار ډېره ښه قوه وه، که تره کی او امین به د ښې غلامه ډول نه لوباوه نو بریژنیف به د ببرک سر له ګرېوانه ورته راویوست او دوی به یې د رقابت په دنیا کې هر ډول غلامه او نکړ وهلو ته اړ کړل. خلقیانو د روس له قوماندې سره سم بې ساري وحشت وکړ، قتل عام ته یې وکړل، په لسهاؤزره بې ګناه افغانان یې ووژل، کلي او ښارونه یې وران کړل او په نتیجه کې خلکو ملي پاڅون پرې وکړ او په څو میاشتو کې د خلقیانو تر نیمایي زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

عسکر او منصبداران مره ، د خلقیانو حزبي غړي مردار او د
هیواد زیاتې برخې آزادې شوې دا وخت له یوې خوا خلقیان
د سقوط په پوله ولاړ وو ، له بلې خوا به د امین خودخواهي
کله ـ کله د بې اجازې غیلو له پاره دی هڅاوه او له بل لوري د
خلق د غلامۍ دوره سرته رسیدلې او د لاس پاکولو د سمال نور
زور شوی ؤ .

د پېښو په نتیجه کې د شاه شجاعي تاریخ بیا تکرار را رسید لی
ؤ ، روسانو له فراري ببرک (کیدړې) سره افغانستان ته د روسي
لښکرو د راننوتلو قرار داد وکړ ، پروګرام داسې ؤ چې روسان به
د انګریزانو په خلاف له ببرک نه وړاندې افغانستان ته ننوزي
امین خاین به را نسکوروي ، عسکري قشلې به نیسي ، راډیو به لاندې
کوي او بیا به نو ببرک د روسیې له راډیو نه خپل حکومت اعلانوي
په هغه حال کې به د روسیې د راډیو موجونه د افغانستان له راډیو
سره یو کیږي او داسې به ښودل کیږي چې ګویا ببرک د افغانستان
له راډیو نه غږیږي خود نقشه هم خدای رسوا کوله ، روسان د ترمکي
او هواله لارې افغانستان ته را ننوتل ، امین یې مردار کړ خو
عسکري قشلې یې لا بشپړې نه وې نیولې او د افغانستان راډیو لا عادي
خپرونې کولې او امین د واکمنۍ خبرونه یې نشرول ، په هغه وخت
کې ببرک له تاکل شوي پروګرام سره سم د مسکو او تاشکند له راډیو
ګانو نه خپله وینا نشر کړه ، امین یې نسکور شوی وباله او ځان
یې د انقلابي شورا (!) او د دولت مشر (!) اعلان کړ خو په هغه دقیقه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان راډيو د امين د حکومت خبرې کولې او د روسانو دا پلان هم رسوا شو.

هو! د ثور تر خونړۍ کودتا وروسته چې هوبه يې د روسانو غير مستقيم تيرى کنهو، روسانو د ۱۳۵۸ش (۱۹۷۹ع) کال د جدي په شپږمه نېټه پر افغانستان باندې مستقيم، بربنډ او له ټولو قوانينو او موازينو نه خلاف تيرى وکړ، د دوى تر سل زرو زياتې لښکرې پر افغانستان راواوښتې او له شاه شجاع وطنفروش ثانى شاه شجاع ببرک تزارمل پسې راروان ؤ.

روسانو هم لکه انګرېزانو چې امير دوست محمدخان له روس سره په هرسته تورمتى کړى ؤ، امين له امريکا سره په هرسته تورمتى کړ؛ دى يې د « سى، آى، اې » ايجنټ وګاڼه او زياته يې کړه چې که روسان افغانستان ته نه وى راغلى نو امين به افغانستان امريکايانو ته حواله کړى و(؟!) او بريژنيف خو واضح وويل چې: « دا تجاوز وقايوى تجاوز دى او هو، افغانستان ځکه ونيولى چې روسيې ته د امريکې له خوا خطر متوجه ؤ »؛ روسانو د خپل بې شرمانه تيري له پاره يو بل پرتوګ هم ور واغوست او هغه دا چې هوبه د افغانستان د قانونى حکومت (؟) په بلنه (؟) راغلي يو خو کله چې تري وپوښتل شول: د کوم قانوني حکومت په بلنه؟ ځکه که امين راغوښتي واى نو امين ځان در باندې واړه؟! او که ببرک دا کار کړى نو ببرک خو هغه وخت يو فراري ؤ او د هيڅ تړون کولو صلاحيت يې نه درلود؟ دوى بې ځوابه وو خو ببرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

څومیاشتې وروسته په سپین سترګی وویل: زه د امین ترمرګ
څو میاشتې وړاندې کابل ته راغلی وم ، له ګوند سره په تماس
کې وم او د ګوند غړو دا فیصله(!) کړې ده!دادی د تجاوز له پاره
یو داسې شیرې پرتوګ چې ترڅنګوا زیات یې هرڅه ترې ښکاریږي!

ترډې وړاندې روسانو خپل تر لاس لاندې د تره کی او امین
ګوډاګی حکومتونه په افغانستان کې د عدل او نیاو سمبولونه بلل او
د دوی ټول فجایع یې د « امپریالیزم تبلیغ » ګڼله ، خو دیوې نوې لوبې
له پاره سکوت مات شو او د روس نوي ګوډاګي سترګی پټې او خوله
خلاصه کړه ، په دې غلط فکرچې ګویا ځان به په خلکو ومني د امین
په افشا، کولو یې لاس پورې کړ او د روس د ټولو سپو خلقیانو د
فجایعو نه یې داسې پرده پورته کړه :

« (حفیظ الله امین) چې د افغانستان استقلال له خارجي ارتجاع
سره په سودا کې واچاوه او زموږ د زرهاؤ ملیونو سره سم ثروت یې چور
او حیف او میل کړ ، د افغاني غیورو او ننګیالو خلکو غیرت ، شرف
او ناموس یې تحقیر او توهین کړل ؛ د تل له پاره زموږ د ګران هیواد د
ژوند له صحنې نه ایسته کړای شو... »

ده په یوه بله غلامانه وینا کې وویل : « که ... د افغانستان
د شجاع اردو فداکاری او د شوروي دوورې او بې شایبې مرستې
نه وای نو د غوایه بریالی انقلاب به خپل نوی پړاو ته نه وی ننوتلی
او نن به ته یوازې په افغانستان بلکه په منطقه کې یوه لویه تاریخي فاجعه
منځ ته راغلې وه ، د ا دراماتیکه اولویه فاجعه د امین د باند په وسیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د استخباراتي اداري سي. آی. اې، د پیکن د رهبرۍ د توطیې، د منطقي د ارتجاع، د سادات، اسرائیلو او د نورو ارتجاعي ځواکونو سره په ګډون او ګډون، طرح شوې وه، چې د هغې له مخې یې د افغانستان نیم او سید ونکي له منځه وړل، د هیواد خپلواکي، ملي حاکمیت او ارضي تمامیت له منځه وړل کېده او حتی د ایران اسلامي نهضت چې د آیت الله امام خمیني په وسیله منځ ته راغلی، کوتهل کېده او په سیمه کې ترچیلی نه لویه فاجعه پېښېده (؟)».

ده لکه شاه شجاع غوندې د روسانو د وحشي متجاوزو لښکرو په باب وویل: «د شوروی د وسله والې پوځ محدودې قطعې (؟) چې د افغانستان .... د دولت په قانوني غوښتنه (؟) د بهرنیو وسله والو تېریو د دفع او له منځه وړلو او زموږ د هېواد د خپلواکۍ د حاکمیت او خاورې تمامیت د ساتلو له پاره افغانستان ته راغلي دي... تر هغه وخته به دلته پاتې شي چې د افغانستان نه د بهرنیو لمسوونو، لاس وهنو او تېریو کوچنۍ اغېزه ورکه او له منځه یووړل شي او ټولې بهرنۍ لمسونې، لاسوهنې او تېري د بندولو له پاره رښتینې او معتبر تضمین تأمین شي.»

ده په هغو لسهاوو زرو شهیدانو هم د مکر تمساحي اوښکې تویې کړې چې خلقیانو د روسانو په قوماندو او وسله شهیدان کړي وو، د دوی فاتحه (؟) یې واخیسته او په یوه وینا کې یې په پوره بې شرمۍ وویل: «... تر هغه وروستې اجازه را کړئ چې د افغانستان د دیموکراتیک (؟) جمهوري دولت او حکومت د سیاسي کرښلارې تر وروستې کولو مخکې د

ګوند د مرکزي کمیټې ... د انقلابي شورا او حکومت او زما بیرک کارمل له خوا چلولې ژورې خواشینۍ او لوی خواخوږۍ او درناوی... د هغو بې پایه اوښکو او په وینو ګډو او اوښکو په مناسبت تاسو ته وړاندې کوم چې د حبس او زندان، جبري مهاجرت او تبعید، وحشیانه او غیر انساني زجر او شکنجې او زهوېږد لسهاوو زرو میندو، پلرونو، وروڼو، خویندو، لوڼو، زامنو، ماشومانو د دسته جمعي شهادت او وژنې له امله چې د حفیظ الله امین میرغضب له خوا او د دې انسان وژونکي جلاد په مستقیم امر او نغځ ته شوي دي.».

همدا راز لکه څنګه چې شاه شجاع ځان د ملت ضد کانه همداسې یوه وینا د ببرك له خولې هم و... ،، په خواشینۍ سره باید ووایم چې سره له دې چې رهبري د کارګرې طبقې او ټولو زحمتکښانو په لاس کې ده خو زموږ د دولت د اداري ماشین لاتر اوسه تر ډېره حده د خلکو په ضد دی.»

پر افغانستان باندې د روسانو له دې تېري سره داخل د ملت د نوی ولاړېدنې او پاڅون ضرورت نه و، د افغانستان ټول ملت په تېریوه نیم کال کې له خلقیانو سره د هیواد په بېلا بېلو برخو کې جنګېدلی و، ځای په ځای یې د خلقیانو لوی - لوی پوځونه له منځه وړي او ډېره روسي وسلې یې تر لاسه کړې وه؛ د کېراړې قتل عام، د هرات قتل عام، د ننګرهار او د مزار د دهدادي د فرقو د بالاحصار د قشلې او د ریشخور د عسکري قیامونو کې ټول خلقیانو په وحشت سره تر سره کړي وو. د نورستان، کونړ، څدراڼو، وردګو، بامیانو او نورو زیاتو سیمو قیامونه هم

شوي وو او مجاهدین وسله په لاس په سنګرونو کې ناست وو؛
د روسانو تېري د جهاد ساحه نوره هم پراخه کړه ، د ۱۳۵۸ ش
(۱۹۸۰ع) د دلوې په میاشت کې په هرات او کندهار کې ښاریان
راولاړ شول او په شپو - شپو یې د « الله اکبر » مقدس او
ملکوتي غږونه لوړ کړل او حکومتي تأسیساتو ته یې اور ورته کړ.
په کابل ښار کې هم د همدې کال د کب په دریمه نېټه له ټول ښا
نه د الله اکبر آسماني غږونه پورته شول د شپې ګرځېدو قیود یې
مات کړل ، د پولیسو له مامورینو نه یې وسلې تر لاسه کړې
او سهار دوخته په ټول ښار کې مظاهرې راووتې ، دوکانونه له یوه
سره وتړل شول ، د « الله اکبر » چیغې پورته شوې، د روس مرده
باد ، ببرک مرده باد ، روس دې زموږ خاوره پرېږدي ! شعارونه
ورکړل شول ، دولتي ودانیو او موټروته اور واچول شو او روسانو
په ډېره وارخطایۍ ټانکونه راوایستل ، پر ځیانو د ځوانانو په شهیدانولو
لاس پورې کړ ، الوتکو الوتنې پیل کړې او د ورځ ګرځېدو قیود ولګېدل
چې هغې زندانونو خولې خلاصې کړې او په زرهاوو افغانان ور واچول شول
بندیان په شپو - شپو وږي وساتل شول ، په برقي ډنډو ووهل
شول او راز - راز زجرونه ورکړل شول خو د الله اکبر په ملکوتي
غږ پیل شوی قیام د ډېرې شپې دوامدار پاتې شو ؛ د ۱۳۵۹ کال -
(۱۹۸۰) په پسرلي کې د پوهنتون او لیسو ځوانو او هلکانو د روس په ضد
مظاهرې پیل کړې او د ګولیو په باران کې به ښار ته راوتل او د روس
په ضد به یې شعارونه ورکول . خصوصاً په ځوانو کې په زرهاوو ملالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځئ ته شوې اوسيني يې کوليو ته سپرکړې، ډېر ولمي اوځوني په نره شهيدان شول خو نهضت په مياشتو - مياشتو غلی نشو، پراخ شو، وسيع شو، د افغانستان کوټ - کوټ سنګر - سنګر او پچې - پچې يې عسکر - عسکر شو؛ دا بريالى او قهرمانانه جهاد په نره دوام لري او دوام به کوي خصوصاً وروستۍ مياشتې د جهاد ډېرې يې ساري مياشتې دي او روس او د روس ټچيان يې لکه موږک غونډې پچلو عسکري قرارګاوو کې محصور کړي دي .

تردې وخته پورې د انګريزانو او روسانو لومړنيو تېر يو د يونيم سل کلنی فاصلې سره - سره يو بل ته سره ورته لاره وهلې خو د روسانو د تېري موده ولی اوږده شوه ؟ دا يوه مهمه پوښتنه ده او د اوږدېدلو عوامل يې هم ډېر دي .

ددې او هغې جهاد لوی توپير دادی چې هغه وخت د جهاد قايدان او مشران له کليونه را ولاړ شول ، خلک يې تنظيم کړل او د جهاد د پيل په وخت کې يو په بل پسې کابل ته ورسېدل او هلته په عين حال کې چې د جهاد مشران وو د جبهو قوماندانان هم وو ، د هغو مشرانو ډېروالی د تشتت او تفرق له پاره نه بلکه ددې له پاره وو چې ديوه مشر په شهادت سره يې بل مشر ځای ډک کړي او د جهاد قوماندانې په لاس کې واخلي ، هغوې په دی فکر کې نه وو چې د شهيدانو له پاکو وينو نه د موټرو ، ماڼيو او مرفه ژوند خاوندان شي بلکه هغوی ترڅو وراندې سرونه قربانه ته وړاندې کړي وو ، د هغوې ترمنځ د دښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نفاق او درز اچولو لاس کار نشوای کولای او ډېر زر به یې د دښمن د سیسې په صادقانه ډول سره افشاء کولې او په ګډه به یې د دسایسو او وساوسو مخه نیوله. همغوې په مقدس قرآن ټینګ ایمان درلود، سربښندل ورته آسان وو خو په قرآن او سوګند نه درېدل ورته کمز او له ایمانه تېرېدل سنکارېدل.

خو ډېر متأسفانه د جهاد دا خوا بدله شوې ده، د جهاد مشران له افغانستان نه د باندې او د جهاد له سنګرونو نه دومره لیرې دي چې حتی د دوی غږ یې هم غوږونو ته نه رسېږي د دوی ډېرښت د دې له پاره نه دی چې د جهاد په صفونو کې ټینګښت راولي بلکه د دې له پاره دی چې د جهاد واحد صفونه په ټوټو ووېشي او کله ـ کله د دې زمینه هم برابره کړي چې یوه مجاهده ډله د بلې مجاهدې ډلې غاړې ته ولوېږي، په خپل منځ کې سره وجنګېږي او اصلي دښمن ترې پاتې شي، همدا راز متأسفانه د جهاد مشران د امارتونو په القابو کې د پاچاهۍ کلتور په تر لاسه کولو بوخت دي او د موټرو، ماڼیو، عیش، راحت او استراحت په لټه کې دي. او هم متأسفانه دښمن د جهاد صفونو ته خپل اوږد او ناولی لاس را غزولی او په تفتین بوخت دی.

خوله دې مایوس کوونکو عواملو سره ـ سره د هیواد په کوټ ـ کوټ کې د جهاد ګرځندیتوب موږ ډاډه کوي چې دا مقدس جهاد هم د بري پولې ته لنډ شوی او د عیش او نوش کې مصروف مشرانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځای به د جهاد مشري بیا هم هغو اتلو او قهرمانو قوماندانانو ته انتقالیږي چي په سخت ژمي، لوږو، عزونو او هوارو د ښنتوکي په جهاد بوخت دي او د ګولیو په باران کي د دښمن په لوړخ په وړاندي ورځي او سنګرونه يي يو پربل پسي له منځه وړي.

هونږ باوري یو لکه څرنګه چي انګریزانو شرمېدونکې ماته خوړلې همداسي شرمېدونکي ماتي ته روسان هم ور لنډه شوي او د تېري وحشيانه څپې يي ډیر ژر په تېرېدو دي.

ومن الله التوفيق وعليه التكلان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه برخه :

دبالاحصار ننداره

سُرخرويي يې تل په وينو دښمن ده
دکابُل بالاحصار کې دا اثر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل د ښار دروازې غړه د تاریخي لړۍ په ختیځه پېلامه کې د بالاحصار پر تمینه کلا دنګه غاړه ولاړه وه ، تول کابل یې تر نظر لاندې وُ ، د کابُل ښار ساتنې د پاخه سنګر په توګه یې په سلهاوُ کلونه خپله تاریخي وظیفه سرته رسوله او افغاني عسکرو ته یې د تل له پاره په خپل زړه کې ځای ورکړی وُ .

د ۱۸۳۹ع کال د اوړي یوه ډېره توده او دوپ ورځ وه ، په اصطلاح پېریانو تنورونه اچولي وو ، د خوپ له لاسه هوا توره ښکارېدله او د رڼا په زړه کې یې یوه توره تیاره خوره وله ، په هداسې یوه ورځ د بالاحصار دروازې پرانستلې شوې ، د افغاني عسکرو پرځای نا آشنا پوځیان ورته را ننوتل چې سره مخونه ، سره ویښته او شنې وچې - وچې سترګې یې درلودې ، دوی راغلل د افغاني عسکرو مورچې یې ونیولې او د کابل ښار څارنه یې له دې پاخه سنګرنه پیل کړه ! دا د انګریزانو د هغه شلو پنځوس زریز پوځ له دلې څخه وو چې ظاهراً افغانستان ته د « دوست »(؟) لښکر په توګه د فرارې شاه شجاع له خوا رابلل شوي وو خو په حقیقت کې شاه شجاع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی له خوا افغانستان ته راوستل شوی وُ .

بالاحصار خپلو نویو میلمنو ته حیران ـ حیران کتل چې د دې حصار له لمنې سره د توپونو په ډزو سره پاچایي سلامي وشوه او په دې وسیله په کابل کې د شاه شجاع خپلواکه حکومت، اعلان شو، پاچا اعلان صادر کړ چې : زه په خپل موروثي تخت کښیناستم او د دوستي قواوې(۹) زما د قانوني حق د راسپارلو له پاره راسره راغلي دي او کله چې زما تخت ټینګ او مخالفین وځپل شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی هیواد ته ستنېږي !.

خو بالاحصار په ډېرو سترګو کتل چې ورته راغلي شین سترګي میلمنه د کور په هرڅه واکداري کوي او د کور د میرمنې په توګه ځان ښیي او حتی د دې زړور(۹)، پاچا د خولې خبرې هم د همدې له خوا دیکتې کېږي؛ دی چوپ او غلی وُ خو دا راز په دې خاورینو دیوالونو کې محصور پاتې نه شو، خور شو او په ټول هیواد کې افشاء !.

د افغانستان میړني او په خپلواکۍ مین ملت د خپل کور غاصب ته له پخوا نه بد ورګی وُ اوس غوسمن او قهرجن را پاڅېد، د هیواد په ګوټ ـ ګوټ کې ورې ـ ورې غونډې وکړې، ورې غونډې پسې لوې شوې توحید نشوې، سره غبرګې شوې، یو لاس شوې، تر کابل را چاپېر شوې، د بالاحصار د ټینګو دیوالونو غونډې یې د مقاومت انساني دیوالونه جوړ کړل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغونډ شول او د ۱۸۴۱ ع کال د مني د نومبر د دوهمې نېټې
د سهار په خوږه کې يې د قرآن کريم په محکمې رسۍ بانډې د ځغې
ترې په کولوسره پاڅون وکړ او قيام او د بالاحصار لمنې ته
يې لاس وروندکړ، انګرېزان يې همهلته ايسار کړل، په تښو لاس
خود مقاومت په پولادينو کامونو ځغ په وراندې ورغلل، شهيدان
يې ورکړل او قربانيان! او له هغو شهيدانو نه يې زينې جوړې
کړې، د بالاحصار لوړو ديوالونو ته پرې ور وختل، ترې ورواوښتل،
انګرېزان يې د اور په لمبو کې را ښکېل کړل، د بالاحصار لمن
يې د دوی په وينو تکه سره کړه، او د دې تاريخي حصار پاکه غېږ
يې د دوی له ناپاکو وجودونو څخه پاکه کړه.

بالاحصار ننداره کوله چې په فريب راغلی دښمن د تورې په زور
له بالاحصار څخه او بيا له افغانستان څخه وايستل شو او چا چې
دا دوستان (؟) رابللي وو د هغه وينې يې هم له دوی سره کډې
کړې.

ډېر کلونه وروسته هم دا شين سترګي ميلمانه يو ځل بيا راغلل،
د بالاحصار لوړو ته يې پورته نښوی کتلی او د خپل قهر سره ولو
له پاره يې د اور لمبې ورته کړې. پوځ او سرلوړی بالاحصار د
اور خوراک شو خو دښمن ته يې سر ټيټ نه کړ او په کنډ کپرڅا
په خپل ځای سرلوړی پاتې شو.

کلونه تېر شول او پېړۍ واوښتې بالاحصار هم دا سې سرلوړی
ښه وتد تېراوه، د خپل وروسته پاتې هيواد ننداره يې کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د خپلو غیورو بچو میړانې او غیرت یې نړه تکیه کړې وه.

د ۱۹۷۹ ع کال د وروستي میاشتې وروستۍ شپې ورځې او

دړمې ډیره یخه او خړه پړه ورځ وه، یخ په رګونو کې وینه وچوله،

د دسمبر ۲۷ ورځ وه چې پوځل بیا د بالاحصار دروازې پرانستلې

شوې، د افغاني عسکرو په ځای بیا هم نا اشنا پوځیان ورته

راننوتل چې د دوی هم سر محزونه، سره وینته او شنې سترګې

سترګې وې خو فرق د ومره وچې هغه نا آشنا میلمانه د عربې بنګلاک

څخه وو چې د ختیځ له لارې هیواد ته راننوتي وو او دا د

شرقي بنګلاک بچونې وو چې د شمال له لارې یې هیواد ته ځنه

کړې وه؛ دوې هم د افغاني عسکرو مورچې ونیولې او د

کابل ښار خزانه یې له دې پاخه سنګرونه پیل کړه، هو!

دا د روس د هغه سل زر کسیز پوځ له دلې څخه وه چې بیا

هم افغانستان ته د دوست (؟) لښکر په توګه د فراري ببرک

له خوا رابلل (؟) شوي وو خو په حقیقت کې ببرک دوی

افغانستان ته راوستلي و.

بالاحصار بیا هم خپلو نویو میلمنو ته حیران - حیران کتل

چې د بالاحصار له لوی لوړ سپیکرونه د ببرک خپلواک (؟) حکومت

اعلان شو، ببرک وویل چې زه د تخت د مستحق په توګه رئیس

جمهور شوم او دوستي قواوې (؟) د افغانستان د ساتلو له پاره

راسره راغلې او کله چې مخالفین وځپل شي او د امپریالیزم لاس غوڅ

ختم شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی اوسوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوست (؟). هیواد ته ستنیږي .

بالاحصار بیا هم کتل چي داخل راغلي شین سترګي مېلمنه م دکورد مېرمني په توګه اختیارات په لاس کي لري او ببرک دیوه لوړ سپیکر په حیث غوړمبیږي ، قلقلی کوي او کومی شلوي ، دی بیا هم غلی اوچوپ ؤ خو په شا او خوا کي یي په دې ساړه ژمي کي تاوده سنګرونه جوړېدل اوفقط دوې میاشتي وروسته دحوت په درېیمه نېټه داسې هم وشول چي یوځل بیا لکه یونیم سل کاله وړاندې د کابل ښار د"الله اکبر" ملکوتي غږونو په سر واخیست او د هیوادخلک په خپل ېې دینه دښمن پسي په تش لاس راپاڅېدل او د دښمن له ټانکونو سره یې غیږې ورکړې ، دا ډول ولاړېدني یې بیا- بیا ولیدې او ډېرځل د تورو شپو په زړه کي داسې هم وشول چي د هیواد غیرتي زامنو بیا هم د بالاحصار لمنه ونیوه او د بالاحصار دیوالونه یې د دښمن په وینو ورنګول .

بالاحصار هره شپه او ورځ د همداسې پېښو تماشاچي دی خو د دښمن د ډېرو وینو له پاره یې تنده ورځ په ورځ لا زیاتیږي او داده دی چي هغه ورځ به هم ډېر ژر را ورسیږي چي دا شین سترګي مېلمانه یوځل بیا په دسته جمعي ډول دده په پښو کي قرباني شي .

زه یو سهار د بالاحصار د شرقي دروازې په لمنه کي تېرېدلم چي ور وم کتل په [دروازه کي] روسي عسکرو پېره کوله ، په سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې تیاره راغله خوځې لږ وروسته ښه ځیر شوم د دې
دروازې هغه د برین زمریان چې د افغاني عسکرو تر څنګ به
یې سر ورته ښکاریدل هم له منځه وړل شوي وو ، ما په
دې د برینو زمرو پسې د تأسف سر خوځاوه چې یو ناڅاپه
مې د « شهدای صالحین » په لور د بالاحصار په لوړ او سر لوړي
دیوال چې زوړ شوی وُ خو نسکور شوی نه وُ ، سترګې ولګیدې ،
بالاحصار ننداره کوله ، د لمر زرینو وړانګو یې د منځ ورې-
وړې شکې ځلولې او په دې ځلا کې یې د حال په ژبه ویل :
«خیر دی که دښمنانو زما د لمنې د برین زمریان له منځه
یوړل خوله مانه تاو راتاو د وطن زمري بچیان میړنی مقابلې
ته چمتو دي او ما په دې سترګو لیدلي چې دا ځل به هم دا زمریان
داسې بریالي کیږي لکه څو ځله چې د خپلو قوي دښمنانو په مقابل
کې بریالي شوي او په تش لاس یې خپل زوروړ دښمن زما په پښو
کې قرباني کړي دی ! » .

پښتو ته نه ځي هسک غاړه به اوسیږي
زمانه ده ، حادثې دي ، زموږ سر دی

(پای)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکوال نور چاپي آثار

۱ـ «پوهنه او پښتو ادب» (د علم او پوهې په ارزښت باندې د پښتو شاعرانو نظریې)؛ په «پوهنه» مجله کې پرله پسې خپور شوی دی؛ ۱۳۴۱ ش / ۱۹۶۲ ع.

۲ـ «ولي» (د دې کلمې پر ۳۳ معناوو څېړنه)؛ په پوهنه کې پرله پسې خپور شوی؛ ۱۳۴۳ ش / ۱۹۶۴ ع.

۳ـ «سکروټې» (د انتقادي شعرونو مجموعه)؛ ۱۳۴۵ ش/۱۹۶۶ ع

۴ـ «په پښتو نظم کې د تاریخ استخراج» (څېړنه)، دا رساله لومړی په «آریانا» مجله او بیا په «کابل» مجله کې خپره شوې ده؛ ۱۳۴۵ ش / ۱۹۶۶ ع.

۵ـ «برېښ» (انتقادي او انقلابي شعرونه)؛ د شهید پاینده حنیفي له «سپېده» نومې شعرونو سره یوځای؛ ۱۳۴۶ ش/۱۹۶۷ ع.

۶ـ «د هوتکو نارې» (د شفاهي منظوم تاریخ یوه مجموعه)، ناشر: «پښتون کتاب فروشي»؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع.

۷ـ «د خلکو سندرې» (د پښتو اولسي ادب د ډولونو معرفي او تحلیل)، ناشر: «د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه»؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع.

۸ـ «د پښتو پخوانۍ تذکرې» (د پښتو تذکرو تذکره)؛ ناشر:

(c) ketabton.com: The Digital Library

« د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع .

۹ - « د افغانستان لومړنی کاغذي پیسې » ، (په افغانستان کې د کاغذي پیسو تاریخچه) ؛ په « آریانا » مجله کې خپره شوې ، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع .

۱۰ - « د سقراط محاکمه » (د افلاطون لیکنه) ؛ په پښتو ژباړه ؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع کال .

۱۱ - « سقراط په زندان کې » (د افلاطون لیکنه) ؛ په پښتو ژباړه ؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع کال .

۱۲ - « د تاریخ ټولنې کتابونه » (اختصاصي ببلیوګرافي) ؛ ناشر : « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع .

۱۳ - « د جمهوریت ورځې » (د جمهوریت په باب د ویلو شعرونو مجموعه) ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » د « کابل مجلې » اداره ؛ ۱۳۵۲ ش / ۱۹۷۳ ع .

۱۴ - « ادبي ستوري » - لومړی ټوک - (د لرغونو شاعرانو تذکره) ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۳ ش / ۱۹۷۴ ع .

۱۵ - « پښتو پانګه » - لومړی ټوک (کتاب پېژندنه) ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » ، ۱۳۵۴ ش / ۱۹۷۵ ع .

۱۶ - « تېریادونه » (د ملي ویاړنو په یاد کې ویلي شعرونه) ؛ ناشر : « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۴ / ۱۹۷۵ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷ - « د روښان یاد » (د بایزید روښان د بین المللی سمینار د مقالو مجموعه) - ټولونه - ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۵ ش / ۱۹۷۶ ع .

۱۸ - « روښانی لیکنې » (د روښانیانو د آثار و معرفي) ، ناشر: لومړی ځل په « آریانا » مجله او بیا په « روښان یاد » کې چېرشوی ؛ ۱۳۵۵ ش / ۱۹۷۶ ع .

۱۹ - « خواجه عبدالله انصاري او دده مناجاتونه » (د خواجه کتابښود او په مسجع نثر دده د مناجاتونو ژباړه) ؛ ناشر : « د پښتو د پرمختیا او پیاوړتیا آمریت » ؛ ۱۳۵۵ ش / ۱۹۷۶ ع .

۲۰ - « پښتو د پېړیو په پوړیو کې » (د پښتو ادب یو لنډ جاج) ؛ دا اثر لومړی د ۱۳۵۵ کال په « افغانستان کالنۍ » کې او بیا په « نقش فرهنگی افغانستان » نومی کتاب کې خپور شوی ؛ ۱۳۵۵ ش - ۱۹۷۶ ع .

۲۱ - « فولکلور د علم مور » (پر علمی پرمختګونو باندې د فولکلوري فکر اثر) ؛ دا کتاب د « فولکلور » په مجله کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۶ - ۱۹۷۷ ع .

۲۲ - « پښتو ادبی ټولنې » (د ادبي ټولنو او مرکنو نویشنګلوی) ؛ په « پلوشه » مجله کې پرله پسې خپره شوې ، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۷ ش کلونو پوری / ۷۶ - ۱۹۷۸ ع .

۲۳ - « ای هېوادده! ای هېواده! » (د هیواد په ستاینه کې شعر وته) ؛ ناشر : پښتو ټولنه » ، د « زیری » جریدې اداره ؛ ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴ - « پښتو خپرونې » (د پښتو جريدو، ورځپاڼو او مجلو پېژندګلوي) ؛ ناشر : « د پښتو د پرمختيا او پيا و رتيا آمريت » ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۵ - « په افغانستان کې د ژورناليزم تاريخچه »؛ ترجمه او تأليف ؛ ناشر : « د تاريخ او ادب ټولنه »؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .
(د اثر يوازې سل نسخې نشر او پاتې د خلقيانو په وحشي دوره کې په مطبعه کې سانسور او د اور خوراک شو) .

۲۶ - « پښتو کتاب ښود » (د پښتو د يونيم زر ټوکو چاپي کتابونو فهرست) ؛ ناشر : « د بيهقي کتاب خپرولو موسسه »؛ ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۲۷ - « معرفة الافغانی » (د پښتو لومړنی ژبنی کتاب، د پير محمد کاکړ تأليف) ؛ سريزه او د متن برابرول ؛ ناشر : د اطلاعاتو او کلتور وزارت، د ننګرهار مجلې مديريت ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۸ - « د رحمان بابا ديوان » ؛ د انتقادی متن مقدمه، د متن مرتب : محمد عارف غروال ؛ ناشر : « پښتو ټولنه »؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۹ - « د پښتو نخواد شعرهار و بهار » (د فرانسوي مستشرق ـ دارمستتر ټولونه) ؛ د مقدمو پښتو ترجمه او چاپ ته چمتو کول ؛ ناشر : پښتو ټولنه ؛ ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۰ - « پښتو پانګه » (دوهم ټوک) - د پښتو آثارو ببليوګرافی ؛ ناشر : پښتو ټولنه ؛ ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۱ - « د سره غره ګلونه » (د پښتو ځلورو ښو لرغونو شاعرانو ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرحه تذکره)، د ښاغلي زلمی هیوادمل په ملتیا - لومړیه د «زیری» د ۱۳۵۷ کال په کالنۍ کې او بیا د أمان کتاب چاپولو موسسې ځانګړی نشرکړه؛ ۱۳۵۷ ش / ۱۹۷۸ ع .

۳۲ - « دارالامان - ښار اوماڼۍ » (د دارالامان د جوړېد و - تاریخچه) ؛ په « آریانا » مجله کې خپور شوی ، ۱۳۵۷ ش/ ۱۹۷۸ع.

۳۳ - « څوب » (د جهاد د شعرونو مجموعه) ، د سمون په مستعار نامه - ناشر : امان کتاب ؛ ۱۳۵۸ ش / ۱۹۷۹ ع؛ پېښور .

۳۴ - « ناسیونالیزم او ملی مسایل » (د سلو پوښتنو او ځوابونو په بڼه د افغانستان د ټولنې ، ملي هيلو او ارتیاوو او مقدس جهاد ساده سیاسي څېړنه) - د سمون په مستعار نامه - ناشر : د «اسد» اداره ؛ ۱۳۵۸ ش/ ۱۹۷۹ع ، پېښور .

۳۵ - « ادبی ستوري » - دوهم ټوک - ناشر : د هنر او کلتور - ریاست ۱۳۵۹ ش / ۱۹۸۰ع .

۳۶ - « ادبي ستوري » - دریم ټوک - په خواره دول د «زیری» په جریده او «کابل» مجله کې خپور شوی ؛ ۱۳۵۹ - ۱۳۶۰ ش/ ۱۹۸۰ - ۱۹۸۱ع .

۳۷ - « د واصل روښاني الفنامې » ؛ (مقدمه - تصحیح او لغتنامه)؛ په « کابل مجله کې خپره شوې ؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ع .

۳۸ - « د پښتونځي ادب » ، (د پښتو د معاصر ادب دولونه او اصناف څېړي) ؛ ناشر د کابل پوهنتون ، د اثر د افغان یاد نومي مجموعه کې خپور شوی دی) ؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹ - «ژب پالنه» (پښتو ژبې د پالنې او روزنې تاریخ)؛
ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمي، ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

۴۰ - «ناوې پښنه اخله سپرېږه!» (د پښتنې ودونو پر دودونو یوه څېړنه)؛ دا رساله په راډیو افغانستان کې پر له پسې یو کال خپره شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

۴۱ - «د نیمو شپو سندرې خوند کړي» (د پښتو پر اولسي ادب یوه نوې څېړنه)؛ ددې اثر یوه برخه د ښاغلي غروال د «غرنۍ سندرې» کتاب د مقدمې په توګه خپره شوې او انګرېزي ترجمه یې د پښتو څېړنو د نړیوال مرکز په «پښتو» مجله کې پر له پسې نشر شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

۴۲ - «زرینې څانګې» (د پښتو د تخلیقي ادب ډولونه)؛ لومړی د زېرې د ۱۳۶۰ کال په کالنۍ او بیا ځانګړې خپره شوې دی؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

۴۳ - «زنځیرې» (د خوشال خان ختک په یوه اثر تحقیق)؛ دا اثر یوه برخه کابل مجلې خپره کړې؛ ۱۳۶۱ ش / ۱۹۸۲ ع .

۴۴ - «پښتو ډرامه» (د پښتو ډرامې تاریخ)؛ ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمي؛ ۱۳۶۱ ش / ۱۹۸۲ ع .

۴۵ - «په افغانستان کې د سید جمال الدین افغان خدمتونه» ناشر: سنټرل ایشیا، پېښور پوهنتون ۱۳۶۲ ش / ۱۹۸۳ ع .

۴۶ - «اورونه او ویرونه» (د انقلاب د دورې شعرونه) ناشر: امان کتاب، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع، پېښور .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۷ ـ « د شمال له خوا شمال دی » (شعرونه) ، ناشر: امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع ، پېښور

۴۸ ـ « زندان » (شعرونه) ، ناشر: امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع

۴۹ ـ « د وینو بهیر » (شعرونه) ؛ ناشر: امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع

۵۰ ـ « انجام » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع .

۵۱ ـ « تصویر » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع .

۵۲ ـ ورک زوی څنګه پیدا شو ؟

د اخوند احمد (رح) تألیف ، مقدمه او سمون ، په ۱۳۶۴ کال د امان کتاب خپرونه .

۵۳ ـ حدیث خون ، د استاد پژواک څو جهادی شعرونه ، د محمد روحانی ميهني ټولونه ، سریزه او ژوند لیک ، امان کتاب ۱۳۶۴ ش .

۵۴ ـ فالنامه ، د خوشال خان ختک ، سریزه ـ سمون او لغتنامه د پېښور پښتو اکیډمی خپرونه ، ۱۹۸۵ ع کال .

یادونه: د « ۸ » نومره کتاب « پښتو پخوانۍ تذکرې » پاتې لړۍ د « پښتو او سنۍ تذکرې » په نامه پروفیسور ولی محمد خان سیال کاکړ کښلې چې د چاپ له پاره چمتو ده ، همدا راز د « ۲۲ » نومره کتاب « د پښتو ادبي ټولنې » د دوهم ټوک لیکلو له پاره ځوان لیکوال او شاعر ښاغلی شیخ نورعلی « نور » اقدام کړی او انشاءالله ژر به چاپ ته چمتو شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

B
4·36
RAF
1611

امان
د امان کتاب خپرونو څخه
پېښور

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library